

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет прикладних наук (Литва)
Інститут транспорту та телекомунікацій (Латвія)
«1 грудня 1918 р.» Університет Альба Юлія (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Луцький національний технічний університет
Одеський національний економічний університет
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали V Міжнародної науково-практичної
конференції**

23 листопада 2023 р.

Полтава
2023

УДК 336.7 (06)

М.34

Редакційна колегія:

С. В. Онищенко, д.е.н., професор, директор навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права; С. Б. Єгоричева, д.е.н., професор; В. А. Кулик, д.е.н., професор; Л. О. Птащенко, д.е.н., професор; О. С. Вовченко, к.е.н., доцент; Л. А. Свистун, к.е.н., доцент; Ю. С. Худолій, к.е.н., доцент.

М.34 Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р. Полтава: НУПП, 2023. 151 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій; теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах нестабільного економічного середовища; шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємництва; проблеми обліку і оподаткування підприємств; сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Баку, Бамберга, Сучави, Таллінна, Берегового, Вінниці, Донецька, Житомира, Ірпеня, Києва, Луцька, Одеси, Полтави, Сум, Ужгорода.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

3. Pugach, A.A., Matkovskiy, A.V. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. Germany. 2014. 2. P. 196.

4. Онищенко С. В., Бережна А. Ю., Філонич О. М. Бюджетний механізм: методологічні підходи та практика бюджетної децентралізації. *Проблеми економіки*. 2021. № 1 (47). С. 107-122. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-1_0-pages-107_122.pdf

5. Гой В., Шестак Л. Роль великих платників податків у наповненні державного бюджету України. *Фінансове право*. 2009. № 10. С. 208-211. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15779/54Goi.pdf?sequence=1>.

6. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Черв'як А.В. *Загрози соціально-економічній безпеці України*: монографія. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 375 с.

УДК 336.32

*Потеряйко Артем Юрійович,
студент*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна к.е.н., доцент*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАТЕГІЧНО ВАЖЛИВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної війни в Україні, зростання ризиків і загроз для національної економіки ключовою умовою економічної стійкості та ефективності повоєнного відновлення країни є забезпечення фінансової безпеки підприємств. Від рівня фінансової безпеки залежить здатність суб'єкта господарювання успішно адаптуватися до мінливого бізнес-середовища, стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, ефективність використання усіх видів ресурсів [1].

Безпрецедентні виклики, спричинені війною рф проти України, актуалізували питання забезпечення фінансової безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки країни або регіону. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про визначення критеріїв віднесення об'єктів державної власності до таких, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави», до цієї категорії відносяться: підприємства паливно-енергетичного комплексу, які забезпечують цілісність об'єднаної енергетичної системи України; атомні електростанції; гідроелектростанції з греблями, що забезпечують водопостачання споживачам; підприємства, що провадять діяльність з транспортування магістральними газо- та нафтопроводами і зберігання у підземних нафто- та газосховищах; підприємства, що здійснюють видобування та переробку корисних копалин загальнодержавного значення; підприємства, що провадять діяльність у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку, державні радіо- і телекомпанії; підприємства авіаційної та ракетно-космічної промисловості; хлібоприймальні та хлібозаготівельні підприємства, що забезпечують розміщення і зберігання матеріальних цінностей державного резерву; підприємства, які належать до категорії великих платників податків та інші [2].

Водночас, в умовах війни, у відповідності до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» було сформовано додаткові критерії визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, для цілей бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час. Таким чином, перелік стратегічно важливих підприємств доповнився суб'єктами

господарювання, які: мають важливе значення для галузі національної економіки чи задоволення потреб територіальної громади; є резидентами Дія Сіті; сплатили податків, зборів, платежів до державного і місцевих бюджетів, крім митних платежів, та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування протягом звітного податкового року загальною сумою, що перевищує еквівалент 1,5 млн. євро; не мають заборгованості із сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; отримали надходжень в іноземній валюті, крім кредитів і позик, за звітний податковий рік у сумі, що перевищує еквівалент 32 млн. євро; виплачують заробітну плату працівникам у сумі, не менше розміру середньої заробітної плати у регіоні. До критично важливих для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період підприємств також належать: спеціалізовані установи ООН, закордонні дипломатичні установи в Україні, представництва донорських установ, виконавці проектів міжнародної технічної допомоги, представництва міжнародних організацій, міжнародні та українські неурядові організації, які реалізують гуманітарні проекти за кошти міжнародних партнерів, згідно з переліком, затвердженим МЗС або Секретаріатом Кабінету Міністрів України [3].

Враховуючи значення безперервної діяльності окресленого переліку стратегічно важливих підприємств для стабільного функціонування національної економіки та їх вплив на національну безпеку, необхідність забезпечення їх фінансової стійкості є беззаперечною.

Забезпечення фінансової безпеки стратегічно важливих підприємств має ґрунтуватися на ряді принципів, які в подальшому надають можливість сформувати відповідний механізм запобігання загрозам макро-, мезо- та мікросередовища. Основними з них правомірно визначити: первинність господарського законодавства під час забезпечення фінансової безпеки підприємства (законні методи та інструменти); моніторинг реальних і потенційних загроз фінансовій безпеці підприємства та програма заходів щодо упередження загроз; визначення та обґрунтування системи індикативних показників, які вказують на загрози діяльності та розвитку підприємства; чітке визначення об'єктів (структурних підрозділів, фінансових складових) і класифікації загроз, які частково чи суттєво впливають на їхню надійність та фінансову стійкість підприємства загалом; оперативна зміна організаційної системи управління підприємством; урахування ситуаційності виникнення загроз і створення власного банку можливих загроз в аспекті їхніх об'єктів та банку можливих варіантів заходів із їхнього усунення; забезпечення міждисциплінарного підходу до виявлення та усунення загроз, який містить аспекти правового, фінансово-економічного, інформаційного, соціально-психологічного характеру; дотримання політики стратегічної послідовності у процесі впровадження інвестиційно-інноваційних програм, яка має враховувати власне адаптивні чи агресивні наміри підприємства та дзеркальну поведінку всіх агентів; формування дієвого механізму фінансової захищеності компанії, який ґрунтується на засадах системності, комплексності, об'єктивності, послідовності, динамічності, оптимальності, конструктивності [4, 5, 6].

Зазначені базові підходи та принципи організації фінансової безпеки стратегічно важливих підприємств є основою для розроблення власної безпекової траєкторії з урахуванням викликів і загроз воєнного стану.

Література

1. Онищенко С., Глушко А. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств у сучасних умовах. *Науковий Вісник Одеського національного економічного університету. Збірник наукових праць*. 2023. № 7-8 (308-309). С.145–154. DOI:10.32680/2409-9260-2023-7-8-308-309-145-154.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. №999 «Про визначення критеріїв віднесення об'єктів державної власності до таких, що мають

стратегічне значення для економіки і безпеки держави». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/999-2010-%D0%BF#Text>.

3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. №76 «Про порядок та критерії визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/76-2023-%D0%BF#n111>.

4. Фінансова безпека підприємства: навчальний посібник / Т.Б. Кузенко, Н.В. Сабліна. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 123 с.

5. Варналій З. С. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації: монографія. Київ : Знання України, 2020. 423 с.

6. Глушко А.Д., Маслій О.А. Вплив інформаційної політики на рівень фінансової безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2022. № 46. С. 39-46.

УДК 338.2:335

Соколов Александр Андрійович,

аспірант

Загоруйко Тетяна Анатоліївна,

студентка

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

(Україна)

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЕКСПЕРНІ ОЦІНКИ

Національним інтересам України відповідає сталий розвиток національної економіки, інтеграція України в європейський економічний простір, розвиток рівноправного взаємовигідного економічного співробітництва з іншими державами. Забезпечення національних економічних інтересів вимагає формування і реалізації стратегічного курсу у сфері забезпечення економічної безпеки [1], спрямованого як на стале нарощення конкурентоспроможності економіки України, так і на поступове зміцнення економічної стійкості та відповідно невразливості національної економіки до зовнішніх і внутрішніх загроз.

В умовах широкомасштабної війни деструктивний вплив зростаючої кількості викликів і загроз фінансово-економічній безпеці зумовлює необхідність їх моніторингу, що є основою формування пріоритетів державної економічної політики. Кластерний аналіз загроз за функціональними складовими економічної безпеки держави дозволяє оперативно визначати першочергові заходи макроекономічної стабілізації.

У період 2022–2023 рр. Національним інститутом стратегічних досліджень проведено дослідження сучасних загроз фінансово-економічній безпеці та актуальності їх вияву, що базувалося на кабінетних дослідженнях та експертних опитуваннях. У результаті експертного опитування було актуалізовано, визначено та оцінено 50 загроз за складовими частинами: макроекономічна, фінансова, інвестиційно-інноваційна, виробнича, зовнішньоекономічна, соціальна та продовольча безпека, які дозволяють сформулювати уявлення про характер впливу війни на економічну безпеку України. До оцінки загроз економічній безпеці були включені компоненти соціальної та продовольчої безпеки, оскільки в умовах війни вони справляють відчутний вплив на її стан через те, що їхня оцінка в рамках відповідних стратегій не передбачена (рис. 1) [2].